

Skrivnost Kaspiškega morja

Morje, ki usiha. — Iz njega vstajajo pogreznjeni gradovi

Kaspiško morje je največje in najbolj zanimivo medzemsko morje na svetu. Zakoni njegovega gibanja so docela drugačni kakor pri oceanih. Gladina Kaspiškega morja je silno važna za vremenske razmere velikega dela južne Rusije ter tudi za udejstvovanje zemeljske skorje v tistih krajih, kjer je skorja še precej nemirna. V prejšnjih zemeljskih razdobjih je Kaspiško morje večkrat spremenilo svojo obliko. Nekoč v sivi davnini je bilo tako majhno, da je reka Volga iztekala v morje pri polotoku Apšeron. Bilo je pa nekoč tudi tako veliko, da so se njegovi valovi družili z valovi Ledenege in Črnega morja. To je bilo najbrže ob času vesoljnega potopa.

V zadnjih 100 letih se je morska gladina večkrat spreminjala. Leta 1910 je gladina tega morja padla za 30 centimetrov, kar je resno ogrožalo

ondotno ribištvo ter povzročalo povsod mnogo strahu. Tudi plovba je bila v veliki nevarnosti zaradi tega. Učenjaki so dolgo zaman ugibali, kaj bi bil vzrok temu čudnemu naravnemu pojavu. Od leta 1910 pa se je morska gladina zopet počasi dvigala. Toda l. 1916 je vnovič začela padati ter je l. 1925 bila 65 centimetrov nižja kakor povprečno vsako leto poprej. Od tistih dob ne utihne vprašanje: »Ali se bo Kaspiško morje res posušilo?« Sedanje stanje gladine pa je še za 4—5 centimetrov nižje kakor leta 1925.

Tam, kjer je še pred kratkim butalo valove, moli sedaj iz vode suha zemlja. To novo obrežje pa je silno zanimivo. V zalivu Baku mole iz vode razvaline nekdanje trdnjave Salhir. Ta trdnjava je bila zgrajena v 12. stoletju. Toda med silnimi potresi se je nekoč pogreznila v morje. Kadar je lepo in mirno vreme, sedaj iz čolna lahko gledaš podmorsko cesto, ki je nekoč iz te trdnjave vodila na obrežje. Ta cesta je bila speljana pod zidovi trdnjave.

S tem padcem se je površina morske gladine skrčila za 19.000 kvadratnih kilometrov. Zalive začnejo zalivati blato in pesek, kar zelo ogroža ribištvo. Veliki otok Čeleke je postal polotok. Kaspiško morje se res suši. Morda se bo morska gladina še kedaj malo zvišala, toda padanje gladine je vendarle trajno. Vsa ruska javnost se seveda silno zanima za te pojave na Kaspiškem morju, ki je po svoji legi in obrežju tako lepo in tudi bogato. Nekateri trde, da je teh pojavov krivo prizavedanje sovjetske vlade, ki je na Volgi dala zgraditi velike jezove zaradi namakanja suhih krajev. Nekateri inženjerji že razmišljajo, ali bi ne bilo pametno, ko bi v Kaspiško morje napeljali reko Don ali druge reke, da bi se gladina zopet dvignila. Krolitev narave pa je stari sen človeškega duha. Toda ta sen se ne da vedno uresničiti. Če pa se kedaj uresniči, se utegne zgoditi, da se narava potem na človeku kruto mašuje.

Hotel 5600 m visoko

Elbrus je najvišja gora na Kavkazu, ki je visoka 5.600 metrov. Sovjetska vlada, ki zelo hlepi po rekordih, pa hoče sedaj 100 m pod vrhom zgraditi velik turistični hotel, ki bo obenem planinsko zavetišče, višinsko zdravilišče in opazovalna postaja. Ker pa na vrhu te visoke gore divjajo navadno veliki viharji, je arhitekt sedaj našel tako rešitev zunanosti nove zgradbe, da bo novi hotel dobil obliko zrakovplove, da se bo lahko bolj uspešno upiral viharjem. V hotelu bo prostora za 200 ljudi. Težko pa bo spraviti v tako višino gradbeni material in pa živč. Vsa zgradba spominja nekam na gradbo babilonskega stolpa.

Če hočete vedeti...

Prva angleška kolonija so bili otoki Bermuda.

Sko. 1 dvestotinko kisika dobiva človek z dihanjem kože. To kožno dihanje koristi zlasti ljudem, ki imajo bolna pljuča in pa onim, ki se zastrupijo s kakim plinom. Prav uspešno so že zdravili take bolnike na ta način, da so jih vahnili v vrečo s kisikom, kjer so dobili toliko kisika, kolikor so ga potrebovali.

20 letnica strahotnih bojov

V drugi polovici junija leta 1916 so začeli Angleži in Francozi na francoskem bojišču tisto veliko ofenzivo ob reki Sommi, ki je bila vzrok nepopisno krvavih bojov. Tedaj se je začela majati nemška vojaška sila, čeprav takrat Nemcev še niso mogli vreči nazaj. Slika nam kaže razdejane vasi ob Sommi.

Kenguruj — domača žival

V velikem avstralskem mestu Sidney so bogati ljudje iznašli novo modo, kakršna pa je pri nas v Evropi menda zaenkrat nemogoča. Taki bogataši, med katerimi se zlasti odlikujejo ženske, vodijo na vrvice s seboj po mestnih promenadah mesto psičkov-kenguruj! Ta navada pa je seveda močno draga, ker en sam kenguruj velja toliko, kolikor 50 psov.

Pravijo pa, da je kenguruj človeku zelo udan, ko se ga navadi, ter zvest in čuječ čuvaj. Sidnejski veletržec pripoveduje, da mu je nekoč kenguruj rešil življenje. Okoli polnoči se je po samotnih ulicah vračal domov v svojo vilo, ki leži precej na samem. Ko je prišel mimo nekega križišča, se je naenkrat vrglo nanj več možakov, ki so ga vrgli ob tla ter hoteli oropati. Kenguruj je nekaj časa mirno gledal, kaj se godi, kar žival očitno ni razumela tega početja. Nazadnje se je pa kenguruj menda vendarle posvetil. Naenkrat se je pognal v napadalce ter jih začel obdelovati s svojimi silnimi udarci zadnjih nog ter jih pognal v beg.

Vendar pa je vseeno malce čudno, ko vidiš mlado elegantno damo stopati v spremljavo kenguruj, ki se poganja za svojo gospodarico. Kenguruj ima okoli vratu privezan trak iz takega blaga, iz kakršnega je narejena obleka dame. Ni čuda, če se sidnejska mladina silno zabava ob takih prizorih. Če pa bo ta moda kaj časa trpela, se bodo ljudje tudi tega navadili in se nobenemu ne bo več čudno zdelo, če kdo kenguruja vodi s seboj mesto psa.

Zaboj z neprijetnim darilom je dobila Španija, ki je zaboj neprevidno odprla, ker je bila preveč radovedna. (Politični dvopit ruskih emigrantov.)

Nova znanost

Sledovi elektrike

Dunajski vseučiliški profesor za elektropatologijo dr. Stefan Jelinek je pred kratkim predaval na kraljevi akademiji znanosti v Edinburgu na Angleškem. Njegova predavanja so med angleškimi znanstveniki vzbudila veliko pozornost.

Iskali sledove elektrike — je nova znanost, s katero se prav ta znanstvenik posebno peča. Ta znanost ima svoj početek v preiskovanju človeškega telesa, katero je zadela strela ali kak drugi električni udarec. Ko so znanstveniki preiskovali tako zadeto telo, ali se na njem poznajo kakšni sledovi elektrike, so s tem prišli na polje docela nove znanosti. Tudi preiskave oblek ali električnih aparatov so privedle znanstvenike do tega, da je to docela nova znanost.

Preiskave so namreč ugotovile, da sledovi elektrike ne izvirajo od vročine, ki jo je morda povzročila elektrika, ampak so ti sledovi bili dinamičnega značaja. Raziskovalcu, ki te sledove preiskuje, se dozdeva, kakor bi bil kdo s kakim finim nožičem, svedrom ali šilom zarezal svoja znamenja v človeško telo, v tkanino, kamen ali porcelan. Ko so te sledove bolj natančno gledali, so videli, da niso narejeni kar tja v en dan, ampak da si slede v nekakem ritmičnem in celo v simetričnem redu. Oblike teh sledov so silno nežne in ljubke. Imajo pa vsi geometrične oblike, sestavljene iz krogov, spiral in premih črt. V dunajskem elektropatološkem muzeju je shranjenih

Škotska skopost. Škot pride v London in vidi, kako pelje voznik za škropiljenje cest pripravljen sod vode po ulici. Ko je voznik začel škropiti, Škot prestrašen zakliče za njim: »He hoj, he hoj, zapri, zapri, če ne ti bo vse iz soda izteklo...!«

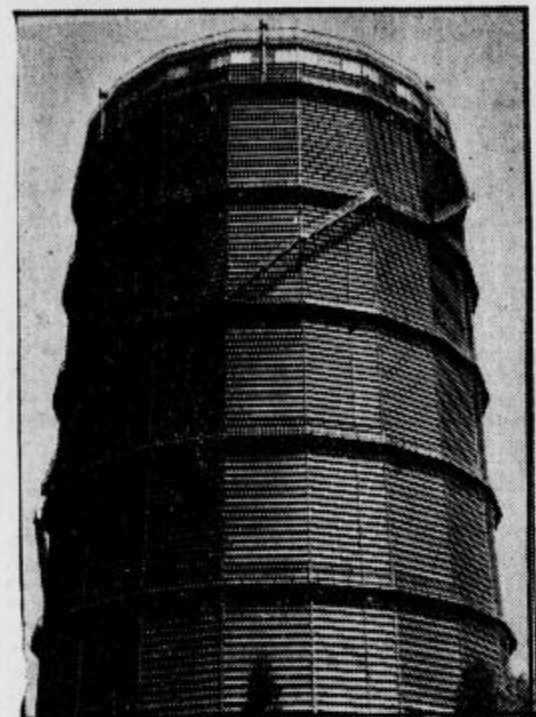
več sto stvari, ki imajo vtisnjene take električne znake.

Ta nova znanost zasledovanja električnih sledov je torej poklicana, da se še bolj poglobi v bistvo elektrike. Ni pa to njena edina naloga. Poleg vsega bo morala služiti docela praktičnim namenom. Zlasti bo morala reševati dostikrat težko vprašanje, kako je kaka nesreča nastala. Lahko se kedaj zgodi, da n. pr. kako letalo zaide med električno napeljavno visoke napetosti in zgori. Iz zogljenelih ostankov se bo sedaj dalo natančno dognati, ali je letalo zgorelo zaradi elektrike ali pa se je vžgal bencin. Včasih se je že zgodilo, da je kak delavec padel na žico z visoko napetostjo. Vrglo ga je po tleh. Možno pa se je pobral ter celo nekaj korakov še šel, nakar se je zgrudil in mrtev obležal. Če je bil ta mož zavarovan za slučaj nezgode po elektriki, bo sedaj silno važno natančno ugotoviti, ali ga je res ubila elektrika. Zavarovalnica se bo branila, češ da je mož po nesreči še hodil in da ga torej ni ubila elektrika. Mikroskopična preiskava ožgane obleke pa bo do dobra pojasnila, da je delavčeve smrti kriva res samo elektrika.

Dragoceno bo sodelovanje te nove znanosti tudi pri odkrivanju zločinov. Prof. Jelinek je povedal, da je nekoč ta znanost nekoga rešila, da ni bil po nedolžnem obsojen zaradi požiga sosedove hiše. Med hudo nevihto nekeje na Gorenjem Avstrijskem je naenkrat začelo goreti pri nekem kmetu. Vsa kmetinja je takrat do tal pogorela. Kmalu so obdolžili nekega vaščana, češ da je on zažgal. Zapri so ga, čeprav je možak na vso moč trdil, da je nedolžen. Poklican je bil prof. Jelinek, ki je zadevo natančno preiskoval. Nazadnje je slučajno na neki viseči žici zapazil silno majken stekleni kristal, ki je bil tako majhen, da ga je odkril le z mikroskopom. Ko je potem kristalek natančno preiskal, je ugotovil, da je ta kristal iz večjega peščenega zrna, ki ga je stopila elektrika, ko je udarila strela. S to ugotovitvijo je bilo dokazano, da je res udarila strela in da je aretirani mož nedolžen.

Zakonski prepri. On: »Kolikokrat sem te že prosil, da bi mi zašila moje padalo, sedaj pa imaš...«

Najvišji plinomer v Evropi je dobila plinarna v Stockholmu. Je 100 metrov visok ter obsega 20.000 kubičnih metrov.

Zanimiva najdba v turinski stolnici

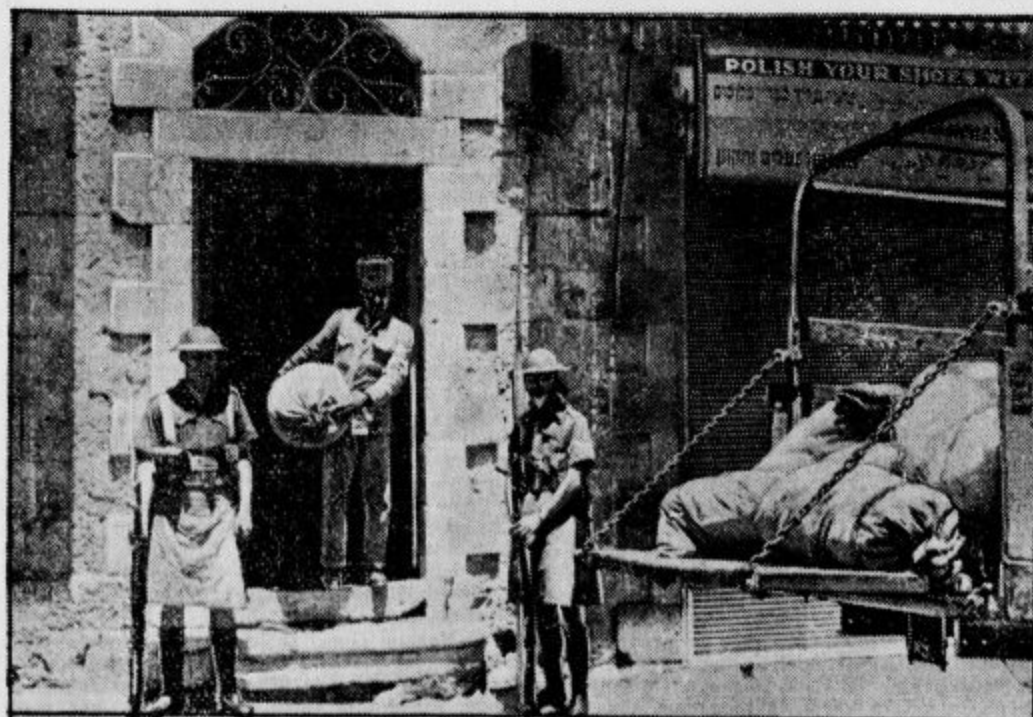
Pod glavnim oltarjem turinske stolnice hranijo v stekleni rakvi ostanke svetega Martinijana, ki je skupaj s sv. Procesom stražil sv. Petra v Mamertinski ječi ter je potem sv. Peter oba svoja stražnika spreobrnil in krstil. Ko so mučili apostola Petra, sta se oba njegova stražnika dala spoznati za kristjana, nakar ju je Neron dal grozovito mučiti in umoriti. Lobanja sv. Martinijana v stekleni krsti kaže še znake strašnega udarca z mečem. Pred kratkim je neki duhovnik turinske stolnice pregledoval te svetniške ostanke ter zapazil, da je v stekleno krsto zašel prah. Zato je dvignil stekleni pokrov, da bi obrisal svetnikove ostanke. Pri tem pa je opazil pod svetnikovo lobanjo na dragocenem žametnem podložku zviti pergamentni papir. Izkazalo se je, da je ta papir pred 3 stoletji podpisal papež Aleksander VII, ki je s to listino potrdil, da so bili ostanke svetnika najdeni v katakombi sv. Priscile ter da so pristni.

Namesto hčerke. »Moja hčerka je zbolela, zato sem danes jaz prišla namesto nje za model, da boste njeno sliko lahko poprej dovršili.«

Stavka belgijskih rudarjev. Doslej stavkajo kaki 34 rudniki. Na sliki vidimo oddelek belgijskega orožništva, ki je zasedlo posamezne rudnike, da ne bi jih prej zasedli stavkajoči rudarji.

Poštni uradi pod vojaškim varstvom. To je navadna slika iz Svete dežele.

